

PAPERGABEEN LAN-INDARRAREN XURGAPENARI ESKER ERE DABILTZA AITZINA BANAKETA PLATAFORMAK

Hainbat ikerketa kazetarik plazaraturikoa baieztatu du Bruselako Enpleguaren Ikuskaritzak: guneka, plataforma numeriko erraldoientzat dabiltzan banatzaileen erdia baino gehiago papergabea da. Flexibilitatea muturrera eramanez, langileen eskubideen bermea saihesteko tramankuluak dauzkate Uber Eats eta Deliveroo gisako konpainiek –tartean langile autonomo gisa jarduten dutelako banatzaileek–. Lan baldintza kaskarren zerrendan beste bat gehitzen zaio, ordea, papergabeari: plataformarako sarbidea paperak dauzkan bati erosiz eta pagaren zati bat honi banatuz, esplotatua are esplotatuago dago. Uste baino orokortuagoa dugun errealitatea dugu hori.

JENOFA BERTHOKOIRIGOIN

Bruselan diharduen Enpleguaren Ikuskaritza seriozki jarri da plataforma numeriko erraldoientzat dabiltzan banatzaileei begira eta deigarria da ikerketak plazaraturikoa: Belgikako hiriburuko banatzaileen erdia baino gehiago da papergabea –aurten bideraturiko 43 kontroletatik 24tan langileak ez dauka paperik–. Gehienak Uber Eats eta Deliveroo plataformentzat ariturikoak dira, hots, sekulako etekinak egiten dabiltzan multinazionalentzat. Hiriko punta batetik bestera dabiltzan banatzaileak ez dira lan hitzarmen bidez plataforma horiei lotuak, autonomo estatutua daukate, algoritmoen bidez plataformak zabalduriko misioak betetzeko. Muturreko flexibilitatea dakar horrek, azken finean Lan Kodeak bermatzen dituen eskubide eta betebeharrak saihesten dituztelako plataformek.

Zifra horrek islatzen digu badaudela papergabeen ezintasunaz eta muturreko miseriak baliatzen direnak ere diru kotsia irabazteko. Zehazki, herritartasuna daukan pertsona batek bere izenean bideratzen du plataformarekiko lotura, ondotik, komisioren baten truke papergabe bati utziz izena eta sarbidea –“izen-mailegatzaila” bihurtuz, zuzenbideko ter-

minologian–. Plataforma ezberdinetan inskribatuz eta etorkin ezberdinei bedera salduz, diru-iturri esanguratsua daukate horietariko batzuk. Prekarioak are prekarioagoa esplotatzea, bere prekaritatea doi bat arintzeko. Horretan gara.

Hainbat inkestaren arabera, ordainsariaren erdia arte eskatzen diete, hondarrean lanordua 2,5 euroko soldatara jaitsiz. “Autonomo horiek esplotatzaile bihurtu dira, beste baten lanetik etekina metatzen dabilta, artetan hilabetean 1.000 euro jaso arte eta hori bizikletan ibili gabe!”, *Deliveroo, Uber Eats : auto-entrepreneurs précaires et esclavage moderne* (“Deliveroo, Uber Eats: autonomo prekarioak eta esklabotza modernoak”) erreportajearen irakurri daitekeen zati bat. Izan zitekeen bestela, hots, kapitalismoak bideratu muturreko flexibilitate horretaz baliatu inolako baliabiderik ez daukanari diru iturri baterako sarbidea eskaintzeko –hots, gauza bera, baina kitorik eta elkartasunetik–. Baina oro har, gailentzen dena ez da eskuzabaltasuna. Afrika iparraldean, Afganistan, Siria, Pakistan zein Hego Ameriketako herrialdeetan ezberdinetakoak dira banatzaile papergabeak.

Belgikako Banatzaileak Borrokan kolektiboko Nada Ladrak azaltzen digu sektorearen bilakaera: “Banatzaileen

profila aldatu da: hastapenean, gazteak ziren Uber eta Deliverooentzat banatzen zutenak, ikasleak, klase ertain-apalekoak. Ez zen gaur egun ikusten dugun prekaritatea”. Plataforma horietan are flexibilitate gehiago bideratu izanaren emaitza da hori –ordainketa banaketa kopuruaren arabera ez eta lanordua araberakoa; distantzia luze zein labur, apairua bero heltzeko betebeharrak; eta beste–: “Lan baldintzen okertzearekin zeinek du segituko: prekarioenak, beharrezko direnak, beraz askotan papergabeak”. Jakina da zer nolako arriskua dakarren gizarte asegurantzarik gabeko banaketa ahal bezain laster egiteak –bizikletaz edo scooterrez gainera–.

ARRISKUAK HARTUZ, KANPORATUAK IZATERAINO

Datu ofizialik ez baldin bada ere, Matthieu Lepinek Twitteren daukan *Accident du travail : silence des ouvriers meurent* kontuaren arabera, badakigu 2019az geroztik Frantziako Estatuko gutxienez hamar banatzailek dutela bizia galdu lanean. “Banaketa bakoitza bost euro baino gutxiago ordaindu ohi da. Hori horrela, asetzen 35 ordu baino askoz gehiago lan egin beharra daukate soldata bizigarri bat ate-

MOBILIZAZIOAK, ARRISKUAK HARTUZ

ehunka papergabe dabilta multinazional horientzat lanean, haien izenean edo herritartasuna daukan batena erosiz eta erabiliz. lan baldintzen alde borrokatzea eta pairaturiko esplotazioa salatzea arriskua hartzea ere bada papergabeentzat, berez ilegalitatean daudelako, hots, kanporatuak izateko arrisku pean.

ratzeko”, irakurri daiteke *Bastamag*-en *Accidents du travail non déclarés, pas ou mal indemnisés: les livreurs de repas paient le prix fort* (“Deklaratu gabeko, gaizki edota batere estalitako lan istripuak: apairu banatzaileek garesti ordaindu beharra daukate”). Oren asko sartu edota oren bakoitzean ahal bezainbat banaketa egin, horrek dakarren arrisku hartzearekin... Bistan da estatutik kanporatuak izateko arriskua ere hartzen dutela, poliziaren kontrola ukanez gero atxikitze zentrora bidaliak direlako eta hortik, gehienetan jaioterrira.

Pairaturiko esplotazioa publikoki salatze eta kolektiboki mobilizatzeko bidea zailtzen die egoera administratiboak. “Arriskutsua da plazan hitza hartzea”, dio Nada Ladrak. *Mainstream* komunikabideetan gaiak harturiko lekua dela eta, poliziaren kontrolak areagotu dira. Honetan daukate ariketa nagusienetarikoa: nola jardun banatzaileen eskubideen alde – papergabeentzat zein bertako herritar-

tasuna dutenentzat–, ilegalki dabiltzanak arriskuan jarri gabe, eta diru iturri kaskar –baina diru iturri bakar– hori itxi gabe?

Autonomo estatututik langile estatutura pasatzeko aldarria plazaratzen dabilta azken urteetan garaturiko banatzaileen kolektiboak. Tartean langile eskubide batzuen bermea dakarrelako: segurtasun soziala, langabezia eta erretirarako kotizazioak. Papergabeen onurarako ere litzatekeela diote, erregulazioa lortzeko prozedurarentzat lan egin izanaren frogak luketelako. Lanean pairaturiko irain, eraso eta mespretxu arrazisten aurka jotzeko aukera gehiago lukete ere –jasandako arrazakeria salatze eta protestak egin izan dituzte, sindikatu zein kolektiboek babesturik–.

Zuzenean kontratatzen dituenik ere bada, tartean Frichti edo Stuart plataformak. Koronabirusaren izurriteak eragindako konfinamendu garaian eskaerak gora eginik, eskulana eskas zutela, papergabeei ireki zizkieten ateak, haien

jatorriko pasaporteak onartuz. Kontua da, beharra ttipitu bezain laster, isunak sailheste egunetik biharamunera itxi zizkietela kontuak. Frichti konpainiak 200 kontu itxi zituen, Stuart-ek berriz hamarnaka, “legea aplikatzeko betebeharrari” segi. Iazko apirilean auzitegira jo zuten 66 banatzaile papergabek, CLAP plataformentzako banatzaile autonomoen kolektiboak eta CGT sindikatuak sostengaturik. Duintasuna eta erregulazioak dituzte eskatzen.

Jérôme Pimot CLAP kolektiboaren sortzaileak badaki plataforma horiek papergabeen esplotazioari esker dabilzala aitzina: “[Frichti-ren aurkako] auzi honetan agerian gelditzen zaigu orokortuta dagoela papergabeen esplotazioa. Horiek ezean, lan baldintzak hobetzeko pisu gehiago daukaten banatzaile legalekin lan egin beharko lukete, baldintzak hobetzera behartuak izanez. Klandestinoak, ordea, mugarik gabe ito daitezke lan dorpean”. ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia

T. 943 420 624

www.zinkunegioptika.com

